

Ocenjujemo Gledališče

Alexandra Wood: Dolg

režija Juš Zidar

SLG Celje

★★★★★

Dolg je ena od tistih predstav, pri katerih je hitro jasno, da se ustvarjalna ekipa dela ni lotila po liniji najmanjšega odpora. Slovenske praižvedbe drame britanske avtorice Alexandre Wood se režiser Juš Zidar ni lotil s klasičnim, ustaljenim pristopom, ki bi nam lahko postregel s še eno v vrsti družinskih dram, ki se odvijajo med akterkama propadajočega srednjega razreda, temveč je dramo vzel kot svojevrstne eksempl, ki ga je poskusil s še eno vzporedno linijo odrskega dogajanja umestiti v širši družbenopolitični kontekst.

Drama za dve igralki (v Zidarjevi postavitvi sta nastopili Lučka Počkaj in Maša Grošelj) se tako v večjem delu odvije kot bralna uprizoritev, ki jo prekinjajo svojevrstne vizualizacije, »vodene meditacije«, uvedene v formatu »predstavljamo si, da«; skozi dele predstave se sprva izrisujejo občutja obeh dramskih oseb, toda s povabilom »predstavljamo si« ustvarjalni v proces doživljanja teh občutij uvajata tudi občinstvo.

Forma vodene meditacije je pri tem vpeljana na način, kot ga poznamo v psihoterapevtskem in korporacijskem okolju (na primer v okviru *timbuildingov*); najprej nastopi kratka sprostitvena vizualizacija »predstavljamo si, da v dvorani rahlo sneži«, nato, ko je občinstvo nekako uvedeno v takšno »skupno zamišljanje«, ustvarjalni začneta – v nasprotju z meditativnimi pomirjajočimi slikami – slikati temačen prostor, ki ga zaliva svinčeno siva, hladna, umazana voda. Skozi epizodične vizualizacije spremljamo kapitana utaplajoče se ladje, nato utaplajoče se gledališče ...

Vsebinsko *Dolga* sicer naslavlja odnos med materjo in hčerjo, ki za lastno preživetje ter pomoč staršem, ki na delovnem trgu predstavljata odsluženi višek (oče izgubi službo, mati, ki jo v petdesetih tako rekoč prvič išče, je ne dobi), sprejme dobro plačano službo v seksističnem okolju podjetja, ki sledi vsem pričakovanim določilom poznega kapitalizma. Druga druge ne razumeta, med njima vlada generacijski in idejni

prepad, hkrati pa sta obe žrtvi istega sistema.

Odnos med hčerjo in materjo se pričakovano zaostre, »meditacije«, ki še vedno prekinjajo bralno postavitev dramskega besedila, pa so med predstavo vse bolj neposredno družbene narave. Izgubi se pripovedni, skorajda zgodbarski zamah vizualizacij z začetka predstave, namesto tega so nam ponujena mnogo neposrednejša sporočila, na primer »predstavljajte si, da bi bila ženska za isto delo plačana enako kot moški«.

Ta spremenjena forma se postopoma približuje meditaciji, ki niso namenjene pomirjanju, temveč motiviranju prek pozitivnih afirmacij, in pri tem se znova srečamo s svojevrstnim obratom: če vizualizacije v prvem delu po kratki seznanitvi s formo vizualizacije od ustaljenega cilja pomiritve preidejo k načrtnemu spodbujanju tesnobe, tu od motivacijskih afirmacij preidemo k spodbudam, ki se zdijo zaradi trenutnega družbenega stanja utopične, na primer »predstavljajte si, da bi pri petdesetih letih še vedno lahko brez težav dobila službo«. Ti vzkliki po zgledu pozitivnih afirmacij ostanejo na ravni splošnosti; ti meditativni pozivi na neki način izzvenijo floskulativno – podobno kot lahko izzvenijo floskulativno tudi pozitivne afirmacije.

Na tej točki se zdi, da princip uporabe vizualizacije, ki je v predstavi dobro izrabljena in lepo naredi zasok od korporacijskega orodja, s pomočjo katerega se ohranja principe nenehne rasti in »korigira« izgorelost zaposlenih, k orodju opolnomočenja, nekako zaide v lastno zanko, saj predstava ne preseže omejitev, ki jih žanr nastavlja; tako tudi kritika, ki je sicer

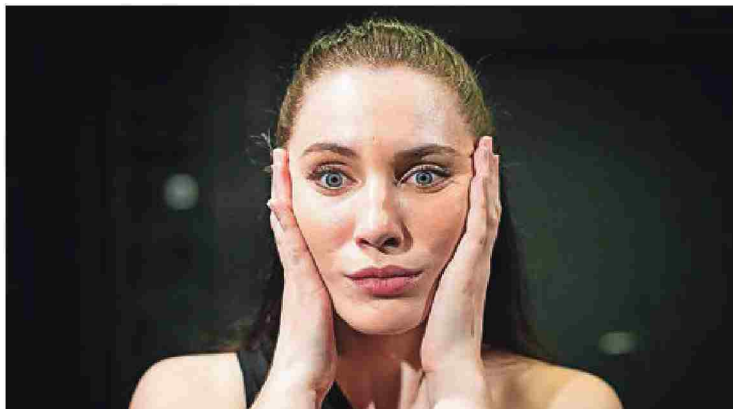
legitimna in se med *Dolgom* v Zidarjevi postavitvi giblje na preseku vprašanja ženske ter delavskih pravic, izven nekako klišejsko; mogoče bi bilo celo gledališče, da gre za svojevrstno ironizacijo, kar pa ni skladno s siceršnjimi nastavki predstave, ki mimo te površinske nedvoumno izraža kritičnost do izkoriščanja na preseku kapitalizma in seksizma.

Na idejni ravni se zdi, da je to lahko tudi največji očitke predstavi; forme vizualizacije ne preseže, ne razširi je tako, da bi lahko posredovala kaj več kot pregovorno drugo plat kovanca – nekako se zdi, da postopek le menja predznak, sicer pa ne ponudi dobrih možnosti za poglobljeno kritiko. Na ravni ideje in kritike predstava ne ponudi prav dosti, saj se zatakne na nekaj površinskih krilaticah, ki bi kvečjemu lahko bile izhodišče za bolj poglobljeno obravnavo problematike.

Drugi problem *Dolga* je bolj tehnične narave: izmenjavanje bralnih pasaž z vizualizacijskimi nekako ne steče, stalno se zatika, in če je pri bralnih pasažah deloma namen, da se ne zatopimo v dialoge (in s tem pozabimo, da pravzaprav gledamo le neki »primer«), se zdi, da imamo enak problem pri vizualizacijah.

Dolg je tako predstava, ki si zastavi precej, ki uporabi manj videne postopke in se študije loti z izhodiščno radovednostjo, z željo povezati zasebno in javno, primer s sistemom, a ji izvedbeno nekoliko spodleti; deloma zaradi tega, ker vsebinsko ostaja preveč na površini, deloma pa zato, ker postopkov ne integrira tako, da bi bila predstava tekoča in atmosfersko močna.

ANJA RADALJAC

Drama za dve igralki se v večjem delu odvije kot bralna uprizoritev.